

Opas Ekothonin järjestämiseen NÄIN EDISTÄT ALUEESI KESTÄVYYTTÄ YHTEISKEHITTÄMÄLLÄ

Elämme ratkaisun vuosikymmentä, jonka aikana yhteiskuntamme täytyy sopeuttaa toimintansa ympäristön kantokyvyn rajoihin. Tarvitsemme laajaa yhteiskunnallista muutosta, kestävyysmurrosta. Tämä opas esittelee Ekothon-toimintamallin, joka tarjoaa kiihdytyskaistan myös sinun alueesi kestävyiden edistämiseen.

Malli on kehitetty ja testattu Pirkanmaalla, osana Pirkanmaan ekologinen transiio – elinvoiman uudelleen määrittely -hanketta. Sen kehittämiseen ja toteutukseen osallistuivat Pirkanmaan liitto, ORSI-tutkimushanke, Tampereen yliopisto, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Suomen ympäristökeskus, Taiteen edistämiskeskus TAIKE ja Konsulent Stiller-Reeve.

Oppaan sisältö:

Mikä Ekothon?

Näin toteutat Ekothonin

Perusohjeet tapahtuman kulkuun

Malli 1: Vauhtia liikevoiman synnyttämiseen

Malli 2: Ratkaisuja kestävyystoimijoiden erilaisiin haasteisiin

Malli 3: Ratkaisuja tiettyyn merkittävään paikalliseen haasteeseen

Aikajana Ekothonin järjestämiseen

”Kiitos, että olette kehittäneet jotain näin hienoa! Ilmastotyö vaatii luovuutta, yhteen tuleamista ja hyvää henkeä, jotka olivat kaikki läsnä Ekothonissa”

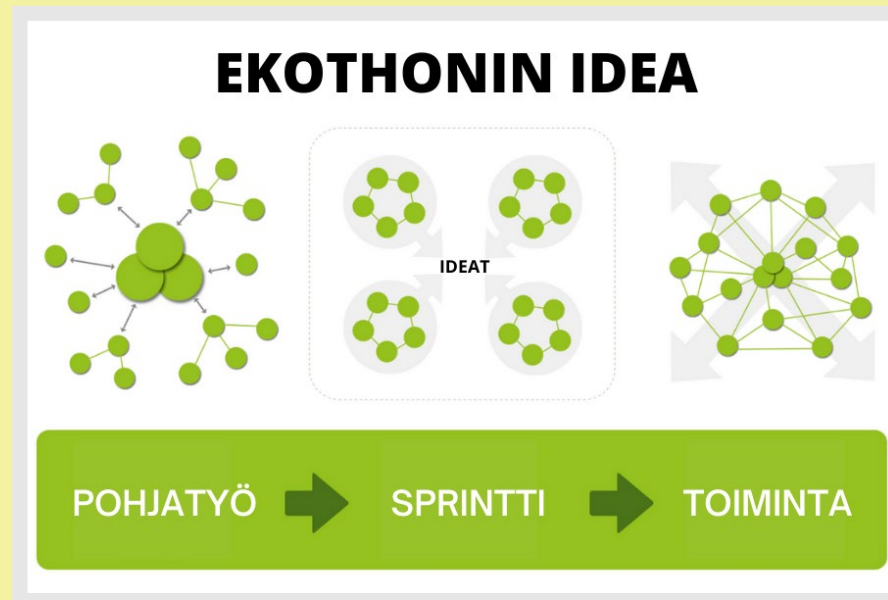
Pirkanmaan Ekothonin osallistuja

Mikä Ekothon?

Kiihdytyskaista kohti kestävyysmurrosta

Ekothon on hackathon-toimintamallia soveltava yhteiskehittämistapahtuma, jonka tavoitteena on luotsata aluetta kohti kestävyysmurrosta. Hackathon on sovelluskehittäjien keskuudessa syntynyt tekemisen tapa, intensiivinen kokoontuminen, jossa luodaan yhdessä ideoita ja aihioita.

Ekothon tuottaa muutaman päivän aikana alueellisia verkostoja, yhteistä ymmärrystä ja ideoita. Tämä tapahtuu tuomalla alueen kestävyysmurrosta kiinnostuneet tahot poliitikoista yrittäjiin, viranhaltijoihin, tutkijoihin, taiteilijoihin ja aktivisteihin keskustelemaan ja ratkaisemaan yhteisiä haasteita pienryhmissä. Ekothonin voi toteuttaa etäyhteydellä tai kasvokkain.

Hyödyt:

- Hajautuneet ratkaisut ja toimet eivät pure riittävästi kestävyysmurroksen kaltaiseen laajaan ja monimutkaiseen prosessiin. Ekothon luo päivittäisen kiireen keskelle kaivattua tilaa ja aikaa ajattelua rikastuttavalle syvälliselle keskustelulle.
- Rakentaa yhteiskehittämisen kulttuuria alueella kokoamalla alueen kestävyystoimijat (yrittäjät, poliitikot, taiteilijat, tutkijat, viranhaltijat, järjestötoimijat ja aktivistit) toimimaan yhdessä
- Voimistaa muutokselle välttämättömän yhteistoiminnan verkostoja ja tuo uusia toimijoita mukaan yhteistyöhön
- Lisää alueen kestävyystoimijoiden ja verkostojen tietoisuutta toisistaan ja tekemisistään.
- Kasvattaa ymmärrystä ja luottamusta toimijoiden välillä yli siilojen ja sektorirajojen.
- Luo innovaatioiden siemeniä, ideoita ja ratkaisuja.
- Tuo esiin eri toimijoiden näkemyksiä, joita mm. kunta ja maakunta voi hyödyntää politiikkatoimenpiteiden suunnittelussa.

”Ekothon oli kiinnostava ja ennen kaikkea voimaa antava, rohkaiseva tapahtuma, joka oli hyvin järjestetty”

Pirkanmaan Ekothon2 osallistuja

Näin toteutat Ekothonin

Ekothonin toteuttamiseen on kehitetty Pirkanmaalla kolme mallia, joista kukin vastaa tiettyyn tarpeeseen ja tavoitteeseen:

- 1. Liikevoiman synnyttämiseen**
- 2. Alueen kestävyystoimijoiden toiminnan tukemiseen ratkaisuin, ja**
- 3. Ratkaisujen kehittämiseen merkittävään paikalliseen haasteeseen.**

Ekothonin toteutus etenee pääpiirteittäin samaan tapaan kaikissa malleissa, mutta tehtävänänto ja järjestelyt vaihtelevat tavoitteen mukaan.

Perusohjeet tapahtuman kulkuun

Ennen tapahtumaa

SUUNNITTELU

Ekothonin suunnittelu alkaa järjestäjäjoukon kokoamisella, ajankohdan päättämällä sekä tapahtuman tavoitteiden määrittelyllä ja niitä vastaavan Ekothon-mallin valinnalla. Järjestäjänä voi olla myös vain yksi toimija, esimerkiksi kunta, mutta on suositeltavaa kysyä järjestäjäjoukkoon muutama kumppani. Alueen keskeiset kestävyystoimijat ja -verkostot kannattaa ottaa mukaan tapahtuman toteutukseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Näin voi varmistaa tapahtuman sisällön kiinnostavuuden ja sen, että toimijat kokevat sen omakseen ja osallistuvat tapahtumaan sekä sen viestintään.

KUTSUT

Tapahtuman kutsun on hyvä olla tiivis ja innostava. Kutsu sisältää käsiteltävien teemojen/haasteiden kuvaukset. Ilmoittautumislomakkeella kannattaa kysyä myös osallistujan yhteystiedot, ammatti, organisaatio, taidot ja ensi sekä toissijainen kiinnostuksen kohde tapahtuman teemoista/haasteista. Tietoja tarvitaan pienryhmien muodostamiseen. Lisäksi kannattaa kysyä, voiko osallistujan yhteystiedot jakaa tapahtuman osallistujille sen päätyttyä.

VALMISTELUT

Tapahtuman onnistumiselle on tärkeää, että pienryhmät, tehtävänanto ja työskentelyalusta toteutetaan huolella. Ryhmistä kannattaa tehdä mahdollisimman monimuotoiset. Ryhmässä on hyvä olla vähintään viisi jäsentä. Sähköiset työskentelyalustat, kuten Mural, on havaittu toimiviksi. Jotta kaikki sujuu tapahtumapäivänä hyvin, fasilitaattoreille ja mentoreille kannattaa järjestää koulutukset sekä kenraaliharjoitus muutama päivä ennen tapahtumaa. Osallistujille kannattaa viestiä tapahtuman lähestymisestä muutama otteeseen osallistumisohjeiden ja mahdollisen ennakkomateriaalin kera.

Tapahtuman aikana

Perusohjeet tapahtuman kulkuun

ALOITUS

Tapahtumapäivät alkavat yhteisellä kokoontumisella, jossa kerrotaan tapahtuman kulusta ja inspiroidaan osallistujia. Tähän sopii esimerkiksi toimintaa motivoiva asiantuntijapuheenvuoro.

RYHMÄTYÖSKENTELEY

Pienryhmätyöskentelyssä vältetään tiukkaa työnohjausta ja fasilitointia, jotta ajatuksille ja vapaalle keskustelulle jää riittävästi tilaa. Jokaisessa ryhmässä on mukana fasilitaattori, joka ohjaa yhteistyötä eteenpäin tarvittaessa. Osallistujien tukena on tarvittaessa olla myös teeman/haasteen hyvin tuntevia henkilöitä, mentoreita, jotka voivat vastata työskentelyssä nouseviin kysymyksiin.

YHTEENVETO

Molempien tapahtumapäivien loppuksi pidetään yhteinen yhteenveto. Toisen päivän lopussa kukin pienryhmä esittelee työskentelynsä tulokset.

YHTEISHENKI

Yhteishengen nostattamisessa kannattaa kokeilla rohkeasti luovia keinoja, kuten yhteisötaiteen tekemistä. Jo pienet teot, kuten me-sanankäyttö ja yhteiskuvan ottaminen tapahtuman päätteeksi auttavat hengen luomisessa. Järjestäjien, fasilitaattoreiden ja mentoreiden kannustus ja innostus luo tekemisen meininkiä osallistujien keskuuteen.

Tapahtuman jälkeen

TULOSTEN ESITTELY JA VERKOSTOITUMISTILAISUUS

1–2 päivää varsinaisen tapahtuman jälkeen kannattaa järjestää vielä kaikille kiinnostuneille avoin tulosten esittely- ja verkostoitumistilaisuus, jossa muutkin kuin Ekothoniin osallistuneet voivat päästä mukaan kehittyvään yhteistoimintaan ja saada uusia oivalluksia. Tilaisuuden voi toteuttaa esimerkiksi rennossa afterwork-hengessä.

JÄLKIVIESTITÄ

Kiitä osallistujia, kerää palautetta tapahtumasta ja mahdollista osallistujien välinen yhteydenpito jakamalla yhteystiedot. Kysy kuitenkin lupa tietojen jakamiseen jo ilmoittautumislomakkeessa. Jaa kooste syntyneistä ideoista myös esimerkiksi blogina järjestäjätahojen viestintäkanavissa.

Esimerkki ohjelmarungoksi

Päivä 1:

- 8.30 Kokoontuminen Zoomissa/Aamukahvit kasvokkain
- 9.00 Inspiroiva puheenvuoro
- 9.15 Pehdytys Ekothoniin ja päivän toimintaan
- 9.30 Teemojen/haasteiden esittely
- 9.40 Ryhmätyöskentelyä
- 11.30 Lounastauko
- 12.15 Ryhmätyöskentelyä
- 13.45 Ensimmäisen päivän yhteenveto ja toisen päivän info

Päivä 2:

- 8.30 Kokoontuminen Zoomissa/Aamukahvit kasvokkain
- 9.00 Inspiroiva puheenvuoro
- 9.15 Pehdytys toisen päivän työskentelyyn
- 9.20 Ryhmätyöskentelyä (mentorit käyvät ryhmässä työskentelyn aluksi)
- 11.30 Lounas
- 12.15 Ryhmätyöskentelyn tulosten esittely
- 13.45 Päätössanat: Suunta eteenpäin

MALLI 1:

Ekothonista vauhtia liikevoiman synnyttämiseen

Tavoite: Alueellisen kestävyysyhteistyön voimistaminen ja liikevoiman kasvattaminen. Synnyttää myös ideoita ja ratkaisuja kestävyysmurroksen edistämiseen. Sopii hyvin alueellisen yhteiskehittämisen ensiaskeleeksi.

Järjestelyt: Osallistujat kehittävät pienryhmissä käytännönläheisiä ideoita ja ratkaisuja ennalta määritettyihin kestävyysteemoihin liittyen. Teemat kannattaa suunnitella yhdessä asiantuntijoiden ja alueen kestävyystoimijoiden kanssa.

Tapahtuman osallistujat valitsevat ilmoittautumisen yhteydessä ennalta määritettyjen teemojen joukosta sen, jota he haluavat työstää. Yhteisenä kiinnostuksenkohteena oleva teema ja tehtävä auttaa eri taustoista tulevia ihmisiä puhaltamaan yhteen hiileen ja jakamaan ajatuksiaan sekä tekemistään pienryhmissä. Samalla syntyy yhteistyön ituja. Yhteinen oppiminen tiivistyy, kun pienryhmät esittelevät toisen tapahtumapäivän päätteeksi työnsä tulokset ja pääsevät samalla oppimaan muiden ryhmien ajatuksista.

Esimerkki tehtävänanto:

- Esittäytyminen: Kertokaa nimenne, osaamisenne ja miksi olette kiinnostuneita käsiteltävästä teemasta.
- Virittäytymistehtävä: Hahmottakaa yhdellä tai kahdella lauseella yhdessä ryhmänne teemaan liittyvä konkreettinen unelma. Mitä toivoisitte teemaan liittyen tapahtuvan paikkakunnallanne? Mitkä tekijät mahdollisesti estävät unelman toteutumista?
- Päätehtävä: Kehittäkää strategia, ratkaisu tai tuote, jonka avulla unelmanne tiellä olevat haasteet voidaan voittaa. Hyödyntäkää erityisesti oman ryhmänne asiantuntemusta ja osaamista. Muodostakaa ideaanne esittelevä posterit.

Esimerkki: Pirkanmaan Ekothon

Pirkanmaan ensimmäinen Ekothon järjestettiin lokakuussa 2020 etäyhteyksillä, Zoomin välityksellä.

Tapahtumassa oli mukana 80 osallistujaa eri aloilta: yrittäjiä, kuntien edustajia, asiantuntijoita, tutkijoita, kansalaisyhteiskunnan edustajia ja taiteilijoita. Käsiteltävinä teemoina olivat ruoka, työelämän muutos, liikkuminen ja asuminen. Ryhmissä ei ollut mukana ammattifasilitaattoreita, mutta kussakin ryhmässä oli 1–2 osallistujaa, jotka perehdytettiin ennalta huolehtimaan työs-kentelyn etenemisestä.

Pienryhmät muodostettiin ennalta huolella niin, että jokaisessa oli mahdollisimman monipuolinen osallistujajoukko. Pienryhmätyöskentely auttoi osallistujia ymmärtämään, mitä alueella jo tapahtuu ja miten eri toimialoilla ajatellaan ja toimitaan. Tällä tavoin Ekothon vahvisti jo olemassa olevia paikallisia verkostoja ja toi niihin mukaan uusia toimijoita. Ennen kaikkea luotiin pohjaa tulevalle toiminnalle.

Ekothon sai erinomaisen vastaanoton. Osallistujamäärä täyttyi muutamassa viikossa ja tapahtuman jälkeen osallistujilta saatu palaute oli pääosin hyvin myönteistä. Osallistajat kiittivät erityisesti tapahtuman tarjoamaa mahdollisuutta ajatusten vaihtoon, innovatiiviseen kehittämiseen ja verkostoitumiseen. Osa osallistujista olisi toivonut hieman laajempaa pohjustusta kestävyysmurroksen taustoihin ja Ekothon-prosessiin.

Tapahtuman onnistumista edisti se, että alueelliset kestävyystoimijat ja verkostot kysyttiin mukaan tapahtumaan jo alkumetreillä. Tieto sekä innostus tapahtumasta levisivät eri toimijoiden ja verkostojen kautta tehokkaasti. Tapahtuman jälkeen yhteistyötä on syvennetty ja jatkettu muun muassa osallistujien toiveesta perustetussa LinkedIn-ryhmässä.

”Oli hyvä, että päivän pituus oli rajatumpi, sillä verkkotyöskentely on todella intensiivistä ja ”kuluttavaa”. Nyt oli hyvä balanssi. Tykkäsin”

Ekothon osallistuja

MALLI 2:

Ekothonista ratkaisuja kestävyystoimijoiden erilaisiin haasteisiin

Tavoite: Tuottaa ratkaisuja alueen kestävyystoimijoiden esittämiin konkreettisiin haasteisiin. Vahvistaa samalla alueellista yhteistyötä, yhteiskehittämisen kulttuuria ja kestävyysverkostoja. Tapahtuma soveltuu myös hyvin jatkotapahtumaksi mallin 1 mukaiselle Ekothonille.

Järjestelyt: Tapahtuman onnistumiselle on tärkeää löytää sopiva haasteiden joukko. Haasteita kannattaa kartoittaa alueen kestävyystoimijoilta. Mukaan kannattaa valita 3–6 haastetta, niin että ne edustavat monipuolisesti erilaisia toimijoita ja aihepiirejä, jotta tapahtumasta löytyy kiinnostavaa ratkaistavaa useille osallistujille ja tuo erilaisia toimijoita yhteen. Haasteet antavat kestävyystoimijat toimivat tapahtumassa mentoreina, jotka esittelevät haasteen tapahtuman osallistujille ja vastaavat työskentelyn aikana mahdollisesti nouseviin kysymyksiin

Osallistujat valitsevat ilmoittautuessaan haasteen, jota haluavat ratkaista tapahtumassa. Järjestäjä muodostaa valintojen pohjalta kuhunkin haasteeseen yhden tai useamman pienryhmän niin, että ryhmissä on mahdollisimman monipuolista osaamista. Yhteinen oppiminen tiivistyy, kun pienryhmät esittelevät toisen tapahtumapäivän päätteeksi työnsä tulokset ja pääsevät samalla oppimaan muiden ryhmien ajatuksista. Mentorit ovat paikalla tulosten esittelyssä kommentoimassa ratkaisuja ja hahmottamassa tulevan yhteistyön mahdollisuuksia.

Esimerkki tehtävänanto:

- Esittäytyminen: Kertokaa nimenne, osaamisenne ja miksi olette kiinnostuneita aloitteesta, jonka haastetta ratkaisette.
- Virittäytymistehtävä: Hahmottakaa yhdellä tai kahdella lauseella ryhmänne kanssa, miksi koette käsittelemänne aloitteen tärkeäksi.
- Brainstorming: Tehkää ajatuskartta kaikista asioista, jotka voisivat auttaa haasteen ratkaisussa.
- Päätehtävä: Valitkaa kehittämistänne ratkaisuideoista tärkein ja hahmottakaa askelaskeleelta etenevät keinot sen saavuttamiseen. Muodostakaa ratkaisuanne esittelevä posterit.

Esimerkki: Pirkanmaan Ekothon2

Pirkanmaalla järjestettiin Ekothon 2 tapahtuma joulukuussa 2021 Zoom-yhteyden välityksellä.

Ratkaistavana oli viisi haastetta:

1. Ideoiden ja rahoitusmahdollisuuksien kehittäminen Luontokoulu Korennon luontokasvatus-toimintaan
2. Pirkanmaan donitsitalous -yhteistyön edistäminen
3. Pirkanmaan yhteisökeskusten verkoston kasvattaminen
4. Ideoiden ja rahoitusmahdollisuuksien kehittäminen Karkun kirjaston yhteisötoiminnalle
5. Mallin kehittäminen Tampereen yliopiston tutkijoiden ja paikallisten kestävyystoimijoiden yhteistyön tiivistämiselle

Kaikkiin haasteisiin syntyi Ekothonin myötä toteutuskelpoisia ratkaisuideoita. Haasteet kar-toitettiin alueen kestävyystoimijoilta ennen tapahtumaa. Lokakuussa 2020 järjestetty ensim-mäinen Ekothon (ks. malli 1) edisti haasteiden löytämistä. Osallistujia oli 44, mukana yrittäjiä, tutkijoita ja järjestötoimijoita. Haasteiden antajat toimivat mentoreina, jotka olivat osallistujien käytettävissä koko tapahtuman ajan, osan ajasta sähköpostin ja puhelimen päässä. Ryhmien käy-tössä oli myös ammattifasilitaattorit, jotka tukivat työskentelyä onnistuneesti.

Osallistujille järjestettiin varsinaisten tapahtumapäivien jälkeen rento afterwork-tapahtuma kasvokkain tulosten jakamiseen ja verkostoitumiseen. Lisäksi halukkaat osallistujat lisättiin mu-kaan ensimmäisen Ekothon tapahtuman myötä perustettuun LinkedIn ryhmään. Nyt Ekothon 2 sai tapaaisten päätteeksi kiitosta sekä osallistujilta että haasteet antaneilta kestävyystoimijoilta.

”Oli mahtavaa nähdä kahden päivän työn tulokset ja tavata ihmisiä, jotka työskentelevät samojen tavoitteiden eteen”

Ekothon2 osallistuja.

MALLI 3:

Ekothonista ratkaisuja tiettyyn merkittävään paikalliseen haasteeseen

Tavoite: Tuottaa lukuisia ajatuksia ja jaettua ymmärrystä yhteen tärkeään haasteeseen. Vahvistaa samalla alueellista yhteistyötä, yhteiskehittämisen kulttuuria ja kestävyysverkostoja. Tapahtuma soveltuu myös hyvin jatkotapahtumaksi mallin 1 mukaiselle Ekothonille.

Järjestelyt: Tapahtumassa monialaiset pienryhmät kehittävät ratkaisuja yhteen, alueellisesti merkittävään kestävyyshaasteeseen. Tapahtuman onnistumiselle on erityisen tärkeää valita kiinnostava ja alueelle tärkeä haaste. Alueellisia kestävyystoimijoita voi ottaa mukaan haasteen hahmottamiseen. Haasteen muotoilu kannattaa jättää melko avoimeksi, jotta tapahtumassa on tilaa moninaisten ratkaisujen löytymiselle.

Haasteen esittävä toimija/toimijat toimivat tapahtumassa mentoreina, jotka esittelevät haasteen ja vastaavat työskentelyn aikana mahdollisesti nouseviin kysymyksiin. Osallistujat kehittävät ratkaisuja haasteeseen ennalta jaetuissa monialaisissa pienryhmissä. Yhteinen oppiminen tiivistyy, kun pienryhmät esittelevät toisen tapahtumapäivän päätteeksi työnsä tulokset ja pääsevät samalla oppimaan muiden ryhmien ajatuksista. Haasteen esitellyt mentori on paikalla tulosten esittelyssä kommentoimassa ratkaisuja ja hahmottamassa tulevan yhteistyön mahdollisuuksia.

Esimerkki tehtävänanto:

- Esittäytyminen: kertokaa nimenne, osaamistaustanne ja miksi olette kiinnostuneita käsiteltävästä haasteesta.
- Virittäytymistehtävä: Hahmottakaa yhdellä tai kahdella lauseella ryhmänne kanssa, miksi koette käsittelemänne aloitteen tärkeäksi.
- Brainstorm: Tehkää ajatuskartta kaikista asioista, jotka voisivat auttaa haasteen ratkaisussa.
- Päätehtävä: Valitkaa kehittämistänne ratkaisuideoista tärkein ja hahmottakaa askelaskeleelta etenevät keinot sen saavuttamiseen. Muodostakaa ratkaisuanne esittelevä posterit.

Aikajana Ekothonin järjestämiseen

5 kuukautta ennen tapahtumaa: Järjestäjäjoukon kasaaminen ja tapahtuman alustava suunnittelu. Alueen kestävyystoimijoiden kartoitus ja kutsuminen mukaan tapahtumaan.

4 kuukautta ennen tapahtumaa: Ohjelman ja teema/haastekuvausten laatiminen. Fasilitaattorien ja mentorien sopiminen. Save the date -kutsu.

2 kuukautta ennen tapahtumaa: Ohjelma valmis. Ilmoittautumisen avaaminen ja tapahtuman markkinointi. Osallistujat saavat ilmoittautumisesta suoraan vahvistusviestin.

Kuukausi ennen tapahtumaa: Ilmoittautuminen sulkeutuu. Pienryhmien teko. Tehtävännantojen ja työskentelyalustan viimeistely.

2 viikkoa ennen tapahtumaa: Tapahtuman osallistumisohjeiden ja mahdollisten ennakkotietojen lähetys osallistujille. Fasilitaattorien ja mentoreiden koulutus.

2 päivää ennen tapahtumaa: Innostava muistutusviesti osallistujille. Kenraaliharjoitukset järjestäjille, fasilitaattoreille ja mentoreille.

Ekothon tapahtuma päivät 1 ja 2

1–2 päivää tapahtuman jälkeen: Tulosten esittely ja verkostoitumistilaisuus. Tapahtuman jälkiviestintä: kiitosviesti, palautteiden kysyminen, yhteystietojen jakaminen ja tulosten viestintä.

Yhteystiedot

Liisa Häikiö / Professori, Tampereen yliopisto
liisa.haikio@tuni.fi

Juha Peltomaa / Ryhmäpäällikkö, Suomen ympäristökeskus
juha.peltomaa@syke.fi

ORSI-hanke luotsaa hyvinvointivaltiota ympäristön kantokyvyn rajoihin. Etsimme reiluja ja riivakoita keinoja siihen, miten julkishallinto voi ohjata muutosta. Tuomme kansalaiset, päätöksentekijät ja yritykset yhteiseen pöytään. Tutkimme hallintoa ja budjetointia, arjen osallistumista, vastuullisia innovaatioita ja kulutusvalintojen ohjausta.

Towards Eco-Welfare State: Orchestrating for Systemic Impact (ORSI) -hanke on Tampereen yliopiston, Suomen ympäristökeskus SYKE:n, Aalto-yliopiston ja VTT:n yhteisponnistus. Tutkimusta rahoittaa vuosina 2019-2022/25 strategisen tutkimuksen neuvosto, joka toimii Suomen Akatemian yhteydessä.

www.ecowelfare.fi

